

Naar Oostland 2 Osnabrück - Prenzlau

Osnabrück Varusschlacht Kirchseele (Bremen)

Zaterdag 6 juni 2015 120 km.

Weer vroeg wakker, vannacht flink geregend, digitaal krantennieuws gelezen, FB gepost. Ik kan op de nieuwe Flickr app geen correcties aanbrengen op fouten in mijn eigen schrijfsels. Dan maar douchen, ontbijten. Intussen is mijn gastheer ook op.

Hij helpt bij het naar beneden dragen van mijn bagagetrein. Het is toch wel een massa gewicht - Koga World Traveller met bionx motor en drie batterijen, een Radical Design Cyclone IV bagagekar met het zilvergrijze zeil van mijn vroegere Espace en het fluozeil van de Cyclone zelf, tevens bagage aan kleren, oplaadtranso's met grote stekkerdoos en eten, op de fiets zelf bagagedrager met zware tas waarin herstelspullen voor banden en spaken, schroeven, plak en bindmiddelen, elektrische koppelstukken voor Garmin gps, iPhone, iPad mini, Lumix fototoestel, en dan nog een tasje aan het stuur met de sleutels van de fiets en batterijen, verlichting, een groot goed in de hand liggend Zwitsers Victorinox Outsider Rood met blokkering van het groot mes om te steken en een vork/ lepel combinatie die ik in Afrika nooit nodig heb gehad.

Het geheel is vooral een enorm gewicht naast het mijne als ik het op en af trappen moet zullen. Eens op snelheid, bolt alles prima, behalve bij flinke hellingen of forse tegenwind, dan is het kromgebogen over het stuur mijzelf een weg banen.

Zoals ik vermoed blijkt mijn Russische gastheer afstammeling van Schwabische Duitsers die onder Katharina de Grote naar Oostland vaarden!

Daar liep het met Stalin mis en werden hun afstammelingen als Wolgaduitsers gedeporteerd naar Kazachstan.

Ruski uit Omsk.

Zijn grootvader werd daarna met gezin afgevoerd naar Siberië waar hij geboren werd in Omsk. De stad uit 'Michael Stroganoff, koerier van de tsaar' van Jules Verne eveneens uit de bibliotheek van Gierle. Het gloeiende zwaard, de ogen en Nadia maar de Tartaren reeds in Tomsk.

Drs. P. met zijn Troika! We zijn op weg naar Omsk!

<http://youtu.be/rAaL1pO3qAw>

Op zijn elfde - midden jaren 90 - komt zijn gezin naar Duitsland omdat het in de inmiddels Russische Federatie steeds slechter gaat. In Duitsland middelbare studies - waar veel gepest wegens Ruski! - en hogeschool met minder problemen.

De oude familie uit Schwaben wou van hen niets weten. Ze dachten dat die terugkerende Volksduitsers geld nodig hadden. Terwijl zijn ouders correct hun vele belastingen betaalden.

Zelf is hij niet van plan in Duitsland te blijven, ondanks alleen Duitse nationaliteit. Hij wil met zijn vrouw naar Singapore. Daar loopt alles prima, is men militair streng en hard en daar voelt hij zich goed bij.

In Rusland kan alles als je maar smeergeld betaalt aan iedereen, in Duitsland duurt het allemaal langer met toelatingen en papieren, maar dan ben je ook zeker hoe het verder gaat. In Rusland ben je nooit zeker. Daar veranderen wet en regelgeving om de haverklap.

Terug naar Omsk is zinloos. De mensen daar zijn gek geworden. Vorige maand belde een neef uit Omsk die meteen op hoge toon over Obama begon. Hoe die Rusland bedreigde, hoe alle Russen zich als een man achter hun leider moesten scharen. Rusland moest weer recht op leren lopen! Wat denkt die Amerikaanse neger wel? Hij wil er niets meer mee te maken hebben. Hop naar Singapore, eerst met Airbnb om eens rond te kopijen de komende maanden.

Varusslacht - Museum op kleuterniveau.

De gps doet raar, wil mij door bosjes over zandwegels langs een enorme rommelmarkt achter het station sturen, dan loop ik vast op een beekje achter de volkstuintjes. En dat terwijl ik 'geen onverharde wegen' heb ingesteld op het Garmin menu. Onderweg naar Bramsche dreigende regens en behoorlijk zwoel maar veel wind. Raar weer.

De post wordt hier op zaterdagochtend vrolijk bedeed, de honden uitgelaten en de auto's gepoetst.

Via allerlei onzinnige omwegen pas na 26 km bij het Varusschlacht museum ipv 16!

Nog 75 te gaan! Volgens Google zelfs nog 84km!

Ik neem de meest oostelijke route. Na een walgelijke ijskoffie in het oude gasthuis naast de museumingang kan ik het immense terrein betreden. Het museum lijdt aan de moderne ziekte die steeds meer musea aantast: leuk willen zijn op kinderniveau.

De gebouwen zijn redelijk, in feite een corten ijzeren toren met een panorama van het slagveld waar je verder niets aan hebt. Interessante platen met foto's over de figuur van Arminius-Herman doorheen de geschiedenis van de vroege middeleeuwen, over de romantiek, de Duitse

vereniging onder Bismarck tot de het begin van de nazitijd.

De jonge stamleider was een goeie bekende van de Romeinse gouverneur in wording Varus. Hij leidde zelfs Germaanse hulptroepen in dienst van de Romeinse veroveraars. Hij kwam uit een vooraanstaande familie van collaborateurs met de Romeinen. Arminius pleegde verraad en leidde dan Germaanse stammen tegen de oudere gouverneur met wie hij de dagen voordien nog samen had gegeten en gedronken. <http://de.m.wikipedia.org/wiki/Arminius>

Vooraf Heinrich Heine rook de rotte geur van het nationalisme dat zich van een mythomane geschiedenis bediende om de grondslagen met bloedvergieten te bezegelen.

Heine über die Schlacht im Teutoburger Wald und die möglichen Folgen eines römischen Siegs, Auszug aus:

Deutschland - Ein Wintermärchen, Caput XI [...]

*Das ist der Teutoburger Wald,
Den Tacitus beschrieben,
Das ist der klassische Morast,
Wo Varus stecken geblieben.
Hier schlug ihn der Cheruskerfürst,
Der Hermann, der edle Recke;
Die deutsche Nationalität,
Die siegte in diesem Drecke. (...)*

http://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/portal/Internet/finde/langDatensatz.php?urlID=2611&url_tabelle=tab_quelle

Heinrich von Kleist zwolg daarentegen gretig in bloed, bodem en succesvolle theateropvoeringen.

Er liggen in het museum een paar mooie stukken, het beroemde ijzeren ruitermasker was op het slagveld reeds van het bladzilver ontdaan. Buiten de vele muntstukken was de rest van de vondsten vooral beschadigd in elkaar gedrukt of gebroken door de strijd, de plunderingen en de druk in de massagraven.

Germanicus die een decennium later de verdwenen legioenen kwam wreken, begroef de verbleekte beenderen in massagraven.

En voor de rest een lullig filmpje of twee, wat interactieve opstellingen over van alles en nog wat. Alles op het niveau van kinderen van een jaar of twaalf - het gemiddelde niveau van journaalkijkers van vrt en vtm. En daar bovenop nog wat gebruikelijk creatief gezeur over legioen-standaarden door kinderen gemaakt in het kader van een vredesinitiatief! Beschamend! Er komt binnen veertien dagen een heel grote tentoonstelling "Ich, Germanicus! Feldherr Priester Superstar" <http://www.kalkriese->

varusschlacht.de/nl/museum/evenementen/detail/ausstellungseroeffnung-ichgermanicus/

Ik zal het graag aan mij laten voorbijgaan.

Remigranten

Voor mij komt na verzoek om akkoord een oud nieuw Australische koppel bij aan tafel zitten. Hij spreekt excellent Duits, zij geen woord. Hij is hier omdat hij stamt uit een Duitse familie die niet zoals in 'Die andere Heimat' naar Brazilië maar naar Australië migreerde. Hij heet zelfs Armin naar Arminius en moet lachen als ik zeg: "Also, Hermänchen!" Zijn grootvader deed dat ook. Het was duidelijk een nieuw samengesteld koppel. Zij bescheiden en stijlvol, mooi gekleed, beleefd lachend maar bezorgd om wat hij aan eten wil bestellen. Hij ruimer in het vlees met een bomberjack, brede onbeschofte zonnebril, lief voor haar door alles te vertalen. Ook de onzin op de menukaart. Zij vindt hem wel leuk, maar nog niet zo lang. Hij haar ook, maar nog voor hoe lang?

Ze doen me onweerstaanbaar denken aan een oud nieuw patiëntenkoppel. Hij kwam bij mij terecht voor recidiverende verschrikkelijke rugpijn, verspringend zelfs. In de tachtig en gepensioneerde douanier kon hij mij met prachtige verhalen verleiden over de smokkel van boter en sigaretten aan de grens en de jacht met aangeslagen Amerikaanse auto's waar je makkelijk driekwart ton boter in kwijt kon, kraaienpoten en munitie met wapens. Gezien acupunctuur slechts tijdelijk effect had, toch verder een bloedonderzoek: Morbus Kahler! Ik ben verder zijn huisarts gebleven. Tot het bittere einde. Hij was ook nog als gepensioneerde bijverdienend nachtwaker op een fabriek en had een nieuwe vriendin. Een Oost-Duitse uit de buurt van Dresden. Een prachtige vrouw, voorkomend, zorgzaam, beleefd, discreet en chique van smaak: altijd directrice geweest dan een grote scholengroep aldaar. Ze hadden mekaar keren kennen op een goedkope cruise op de Nijl. Hij was al lang gescheiden en zij weduwe. Dankzij de behandeling van mijn meest betrouwbare internist had hij nog een paar jaar van zijn nieuwe relatie en hun reizen genoten. Vooral in Oost Duitsland en Oost-Europa voor hem, in Italië voor haar. Ze besloten voor hun vijfde liefdesverjaardag tot een luxueuzere Nijlcruise, waar hij een forse dysenterie opliep zoals driekwart van het bejaardenschip. Ze werden snel afgevoerd naar hun hotels in Hurgada maar hij bekwam niet en ging in nierfalen.

Zo snel mogelijk terug naar huis, maar hij is er niet meer echt bovenop gekomen.

De Kahlerbehandeling liep uit de hand en zij bleef bij hem om hem te verzorgen tot hij vroeg niet verder meer te moeten afzien, waaraan ik voldaan heb.

Na de begrafenis kwam zij me bedanken en nodigde ze mij uit bij haar.

Maar dat is er zoals zoveel in het leven nooit meer van gekomen.

Zijn zoon bracht een week later een kist Saint Emilion Grand Cru. Zijn vader had die voor mij laten kopen voor als het allemaal voorbij zou zijn: 'Voor zijnen dokter die graag goeie wijn dronk'.

Spargelstrasse mit Latex

De Nedersaksische boerderijen zijn mooi van opschriften voorzien, gebouwd in vakwerk met paardenkopsilhouetten op de kruiseinden van de opstaande dakbalken. Onderweg blijkt in bijna ieder dorp een schuttersfeest nakend of geweest. Rij ik daar temidden van de vlakke graanvelden, koolzaad, klaprozen en korenbloemen op een bord van de Niedersächsische Spargelstrasse!!!

Niet te geloven, en wat verder de campagne van de Duitse volksgezondheid tegen AIDS tegen een grote boerderijschuur! Nog minder te geloven. <https://flic.kr/p/tX1wFJ> http://www.machsmid.de/media/pdf/machsmid-Plakat-Latex_A2-hoch.pdf

Maar het zijn zeer lange kaarsrechte stukken noord en noordwest pal tegen de forse wind in. Drie batterijen compleet leeg gereden. Veel weekendverkeer en veel winkels vroeg gesloten. En alles bij elkaar dik 120 km.

Tegen de monotonie en de huilende wind heb ik nog eens muziek in mijn oortjes gestopt. Met de Opera proibita (Cecilia Bartoli) behoorlijk luid jaagt het een eenzame fietser wel op.

The March of the Zapotec van Beirut, maar dan schrijnden mijn billen te fel.

De mis 'Et ecce terrae motus' van Huelgas Ensemble ging er goed in, vooral het heel lange "Dies irae, Dies illae".

Het Magnificat van Herreweghe was dan weer te traag, maar toen kwam eindelijk het eind in zicht.

Het helpt maar maakt na een paar uur ook je kop even voos als je handen, voeten en zitbulten.

Zo dicht bij Hannover had ik natuurlijk beter Händel gespeeld. Morgen proberen.

Vandaag was toch nog eens een zware dag, Eerst 85, dan 95 en finaal weer 120 km! Naast de spargel droomde ik onderweg van een bad. Er was er geen. Het werd dan na de was van mijn fietskleren dik 10 minuten onder de warme douche.

Intussen maakt in 'Landesgasthof Drei MädelHaus seit 1767' iedereen zich op voor een grote bruiloft in stijl.

<http://www.drei-maedelhaus.de/index.php>

Er rijden in Niedersachsen veel mensen rond in Mercedes Old Timers uit de jaren zestig en zeventig. Machtig mooie auto's onderweg. Pathetisch soms als cabrio waar de bestuurder graag met zijn haren boven de voorruit uittoert. Met motorbril en okergele handschoenen, dat wel. Ook als ceremoniewagens bij bruiloften zoals hier. Die Mercedes Benz oldtimers hebben nog iets van wel kunnen maar nog niet voluit en obsceen exhibitionistisch willen.

De geslaagde industriëlen en rijkere kleingeburgers konden zich nog te buiten gaan aan luxe onder het mom van degelijkheid terwijl ze maatschappelijke status bedoelden.

Ze beginnen hier nu na de maaltijd nu aan de openingsdans, dus ik ga slapen na een halve kilo asperges met schnitzel en een complete schotel rauwe schinken, kartoffelen die ik maar heb gelaten en Hollandse én botersaus!

Deze Spargelmenu was arbeid. Maar lekker. Alleen de waterkers asperge crèmesoep vond ik flauw.

De Haake Beck Krausen bierpul van een halve liter paste redelijk. Goeie WiFi.

Ik slaap in een annex naast een erg mooie tuin. Maar ook dicht bij de vijver met brulkickers. Het wordt dus de beat van de trouwbelofte tegen het gebrul van verongelikt achtergebleven prinsenkickers en het gehinnik van de paarden om een amazone in de belendende weide.

Morgen vroeg op voor de trip door Bremen en de straatmuzikanten naar Worpswede en verder naar Stade. Wellicht weer 100 km!

<http://www.worpswede-museen.de/besuchereinformationen.html>

Bremen Worpswede Stade
Zondag 7 juni 2015 123 km!

Zomers zonnige zondagochtend na een relatief rustige nacht, qua paarden, brulkikker-prinsen en jonggehuwden. Alleen rond 02:30 uur lawaai op de gang van een feestkoppel waarbij zij blijkbaar haar hakkenschoenen beschadigde en ermee op de vloer van de gang begon te kloppen: instant reparatuur? Mooi ontbijt met door de oude vader van de poetsvrouw geprepareerde grote omelet met twee lekkere stukken spek. Perfect gebakken, de omelet én het spek! De babbelgrage ochtenddame is wild van Worpswede én van Bremen. Maar het wordt me niet duidelijk waar ze nu wild van is.

Nauwelijks goed op dreef peddel ik bij Heiligenrode Wassermühle recht in het klooster van Sturh
<http://www.muehle-heiligenrode.de/gesch.htm>

Met op de muur de passer en winkelhaak boven een tandrad: 'Glück-zu' De groet van de gezellen-molenaars:
http://de.m.wikipedia.org/wiki/Glück_zu
Dit geheel in tegenstelling tot het 'Glück Auf' van de koolputters.
http://de.m.wikipedia.org/wiki/Datei:Alte_Haase_Glueauf01.jpg

Freie Hansestadt Bremen

http://de.m.wikipedia.org/wiki/Freie_Hansestadt_Bremen

Onderweg al een paar dagen veel laagvliegende roofvogels waaronder een reuzenversie van de Vlaamse gaai. Bremen heeft een zeer mooi oud centrum met oud en nieuw raadhuis én de senaat of het parlement van het Land Bremen, dat als kleinste deelstaat van de Bondsrepubliek volledig omringd is door de grote deelstaat Niedersachsen.

Pronkveranda's

In het aanrijden doorheen restanten van vroegere luisterrijke straten zie ik enkel ongelooflijk mooie huizen met veranda balkons op het gelijkvloers aan de straatkant. Blijkbaar was dat hier een specialiteit. Ook op de prachtige grote markt staat zo'n verandabalkon aan de pleinkant van de Sparkasse. Dit is zowat de eerste keer dat ik in mijn herinneringen herenhuizen zie die aan de straatkant open zijn naar de publieke ruimte. Die balkonveranda's dienen om te zien en gezien te worden want er bleek ook in geleefd te worden. Wat een formidabele sociale controle van een hele straat.

De Bremer stadsmuzikanten

http://nl.m.wikipedia.org/wiki/De_Bremer_stadsmuzikanten staan te glimmen met een gedresseerde hond eronder die door zijn baasje tot stil liggen wordt gemaand voor de foto's die ik er ook snel van probeer te nemen, waardoor de hond meer interesse heeft voor mij en mijn fluo kar en fiets dan het baasje.

Toch is baasje trots als ik hem complimenteer met het voorbeeldig gehoorzame gedrag van zijn hond. Hij bekent in een moeite dat zijn hond altijd mee op de foto's gaat bij zijn kunststopnamen. Ik ben altijd een groot voorstander geweest

van kleine huisdieren omdat die appél blijven doen op hun baasjes waardoor die ook in grote eenzaamheid en op hoge leeftijd tot leven gemaand worden.

Nelson Mandela Park

Op weg naar Worpswede kom ik in een stadspark op een reusachtige gemetselde olifant uit. Oorspronkelijk bedoeld als groot monument voor de Duitse koloniale expansiedromen. Er staat een kring Namibische stenen tegenover. Er staan vermaningen en schuldbekenissen in brons en plastic plaketten van Duitsland en de stadstaat Bremen voor de massamoorden in Namibië door generaal von Trotta. Ze zijn zelfs in ontvangst genomen door S E Sam Nujoma, toen nog president van Namibië. Het park heet nu uiteraard Nelson Mandela park.

[http://de.m.wikipedia.org/wiki/Nelson-Mandela-Park_\(Bremen\)](http://de.m.wikipedia.org/wiki/Nelson-Mandela-Park_(Bremen))

De Sam had het moeten weten toen hij langskwam, want met de Nelson waren de verhoudingen niet echt optimaal. Het 'park' met zithoek ligt vol kapotgeslagen bierflessen. Een echte Afrikaanse smeerboel.

https://de.wikipedia.org/wiki/Antikolonialdenkmal_%28Bremen%29

Burgerpark

Verderop een enorm hotel aan een kunstmatige vijver: Parkhotel aan het begin van een groot en mooi Burgerpark dat door participatie en financiering van de beter gegoede burgers destijds werd aangekocht, ingericht en onderhouden. Verder voert de Garmin me langs prachtige buitenhuizen en steeds meer grote boerderijen en kost het me 55 km naar Worpswede ipv de vooraf aangewezen 36 km! Moeizaam, mooi weer, veel vogels weinig mensen, behalve autofiles naar Worpswede . Ook hier grote schützvereinefeesten: naast de helling naar het dorp wordt een gevallen fietser in stilte gereanimeerd door 112. De omliggende landen zijn blijkbaar reusachtige

stukken ontveemd moor.

Worpswede

<http://www.worpswede-museen.de/index.html>

In het toeristisch infogeboom in een bijzondere metselwerk-constructie heb ik een multimuseekaart gekocht en ga dan met met de dorpswegenkaart op pad. Althans ik probeer het per fiets. Aan het einde van de Lindenlaan in een voetpad door het bos dat met veel wortels steil naar beneden gaat, kiept mijn bagagekar om! Eerste keer deze reis.

Eerst naar Barkenhoff - Berkenhof - van Heinrich Vogeler die er eind XIX begon als succesvol jeugdstilkunstenaar, ontwerper en architect. Met Martha, de aanvallige dochter van de dorpsonderwijzer aldaar die zijn gedroomde muze wordt, trouwt hij als ze 21 wordt. Ze krijgen krijgt drie dochters. Er is een tijdelijke tentoonstelling, met een paar mooie fotografische ensceneringen met kleur. Er mogen geen foto's genomen worden. http://de.m.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Vogeler

Als ik eruit kom en een foto van de bronzen buste van Rainer Maria Rilkes Clara Westhof wil maken, vraagt een van de kassa madammen of ik al foto's gemaakt heb. Maar ik had de onsympathieke trut met haar ietwat paars oplichtende platinablonde kop door en antwoordde: "Nein, genädige frau, dat heb ik niet gedaan omdat het maken van foto's verboden ist. Maar Clara's kop is niet verboden, of niet soms?" "Dat is zo", antwoordde ze me, "Clara's kopf ist nicht verboden!" Spijtig dat in Duitsland zo streng wordt omgesprongen met het fotografeerverbod.

De andere kassafeeks is wat sjieker aangekleed, een zwarte jas en broek ensemble met wit overhemd en een afgemeten smaakvol design stuk smuk om de kippennek. Zij onderhoudt het ravenzwart van haar haar nog steeds minutieus. En ze is duidelijk de cheffin, maar bij nadere overweging nog een groter kreng. Wanneer ik binnenkom zijn ze allebei bezig als convoyeurs op den tram vroeger met een gaatjesknipper om een gaatje te prikken in vier museumbeurtenkaarten van een groepje bezoekers. Allemaal zeer wichtig, toch? Zij is het eerst klaar. Maar in plaats van mij te helpen, kijkt ze me vooral niet aan en begint in haar schuif te rommelen. Ik leg alvast mijn multimuseumgaatjesverzamelknipkaart op de onthaaltoog en vermits ze nog steeds deot of ze me niet ziet, kijk ik wat rond tot ze zich plots tot mij richt met de vraag of ik weet van wie die kaart is die ze vasthoudt want zoëven lag die er wis en zeker nog niet. Haar territoriumdrift lijkt door het door mij neerleggen van mijn toegangkaart op stuitende wijze verkracht. Ik vraag haar om een gaatje prikken, met hare prikker. Maar ze moet me eerst nog reglementair uitleggen dat ik mijn helm en handtasje waarin mijn sleutels, fototoestel, gps bionx console, iPhone en portefeuille met een eurostuk dien op te sluiten in een locker aan de garderobe. Man, man, man wat lopen er hier nog steeds stukken chagrijn in de middenleeftijd rond. Na mijn kennismaking met Heinrich Vogeler krijg ik het gevoel dat je met dit soort mentaliteit nog liever naar Rusland emigreert om daar het zaad van het socialisme te helpen sproeien. Gastvrije vriendelijkheid heet dat toch?

<https://www.flickr.com/photos/59276281@N00/19078765438>

Heinrich Vogeler.

Rilke die in Worpsswede zijn vrouw Clara Westhof leerde kennen, vond al snel dat Vogeler een kleinburgerlijke arrivist zonder passie of spanning was geworden. Gerardt Hauptman en Thomas Mann kwamen er blijkbaar ook graag. Martha vervreemdt van haar succesvolle artiest&ontwerper die er niet in lijkt te lukken haar als vrouw te benaderen wegens zijn rigide ideeën over een relatie met een muze, ook niet in het intussen tot vrijheid, gelijkheid, broederlijk delen uitgegroeide ideologische anarchistisch vriendenclubje.

Zij wordt verliefd op een inwonende derde communist met aandacht voor haar en minder voor de internationale proletarische wereldrevolutie. Ook dat drijft Heinrich op de vlucht als oorlogsvrijwilliger naar het keizerlijke leger. Hij wordt als legerschilder getroffen door de gruwelen, schrijft een kritische parabel aan de keizer en wordt in een moeite in een psychiatrische instelling opgesloten. Na de oorlog

maakt hij van Barkenhoff een opvangcentrum voor socialistische vluchtelingen. Hij begint er een arbeidscommune met pedagogische ambitie, naaktlopen en naakt arbeiden, ook voor kinderen zoals dat toen nog zonder gezeur kon.

Hij leert zijn tweede vrouw kennen, Zij is de dochter van een Poolse communistenleider die hem mee troont naar Moskou, om hem eens echt te leren hoe je communisme opbouwt! Hun zoon Jan wordt er geboren. Heinrich geeft er les en schildert een soort journalistieke verslagen. Hij verkoopt Barkenhoff aan Roten Hilfe die verplicht wordt om de communistische heilfresco's waarmee hij intussen het hele huis had getooid, af te dekken.

Bij het einde van de Hitler-Stalin samenwerking wordt hij als Duitser in Rusland voor dwangarbeid in Kazachstan afgevoerd waar hij in vreselijke omstandigheden sterft onder het socialistische ideaal. De kolchose waar hij moet werken, weigert hem eten en onderdak omdat zijn pensioen niet meer uitbetaald wordt.

Heinrich Vogeler, de medeoprichter van Rote Hilfe voor wezen en verlaten kinderen van de communistische kameraden in Duitsland, crepeert in de solidariteit van een socialistisch daklozenarmenhuus. Het filmpje met getuigenissen van dochter Mieke, zoon Jan http://de.m.wikipedia.org/wiki/Jan_Vogeler en zijn eerste vrouw Marthe is fascinerend.

G&B, zeer bedankt voor deze waardevolle tip! Ik was er weer helemaal kapot van.

"Vogeler war der große naive Tolstojaner unter den kalten Bürokraten; er verließ aus Schuldgefühl seine Klasse; es wäre ihm nie eingefallen, sich der neuen Klasse gegenüber kritisch zu verhalten; er glaubte, kein Recht zur Kritik mehr zu haben; er brach keinen Eid, wenn er ihn einmal geleistet hatte; er gehorchte bis zur Sinnlosigkeit". Aldus Gustav Regler die een tijd getrouwd was met zijn dochter Mieke Vogeler in: Das Ohr des Malchus. Eine Lebensgeschichte, 1958

Hoeveel verlangen mag een mens genieten?
 Hoeveel illusies moet een mens koesteren?
 Hoeveel empathie mag een mens verwachten?
 Hoeveel geloof moet een mens bewaren?

Het Haus Am Schluhe waar Marthe na de echtscheiding met hun drie dochters en haar nieuwe minnaar intrekt is een typische verzameling hoevenschuren, met nog origineel meubilair van hun beiden, vaak ontworpen door Heinrich Vogeler zelf. Er zit ook een weefatelier, genre Walden. Hier is de kassafeeks vriendelijker.

Als je een geschiedenis van de bezoekers van Barkenhoff een beetje doorneemt kom je tot de pijnlijke vaststelling dat de ware communistische kameraden ook onderling flink het broederlijke ideaal van de vrije liefde bedreven en makkelijk van partners wisselden, waardoor veel ingewikkelde relationele constructies. Het zou in de jaren zeventig van de vorige eeuw met de hernieuwde belangstelling voor de 'Commune'-idealen allemaal nog eens dunnetjes worden overgedaan.

Wat een politieke en emotionele ellende! Zo ver van het burgerdom verwijderd.
 Rilke kon er toch echt wel een punt aan zuigen...hij heeft gruwelijk ongelijk gehad.

Margareth Kelley

http://de.m.wikipedia.org/wiki/Margaret_Kelley

Het Worpsweder Kunsthaus heeft een indrukwekkende tentoonstelling van Margareth Kealy, A shade of pale.

Zij is een Amerikaanse uit Los Angeles die nu in Bremen haar atelier heeft. De suppoost hier heeft witte sneakers en een witte broek met crèmekleurige blouse. Eerder geblondeerd met een okergele hoornen bril. Ze wil me absoluut de tien minuten inleidende film over het werk van Margareth laten zien en loopt me voor het hele museum door tot in een soort bezemkot waar een film in loop draait. Halverwege komt de sukkel van dienst een gedrukte tekst op een bordje aan de deur hangen. Voor wie na mij komt. Het is effectief een boeiende film met magnifieke muziek over de artieste die naar hier kwam met een beurs uit Californië. Een atelier in München heeft én een in Bremen waar ze het liefst is. Dag en nacht zonder bezoek, alleen haar werken om haar heen zonder muziek of geluid zodat ze 'goed met haar werken kan praten'. Ze schildert en plakt en smeert op allerlei reusachtig brede panelen die ze dan nadien bekrast om zoals een archeologe van haar eigen herinneringen de onderliggende woorden weer boven te krijgen. Het heeft wel iets, maar ik vind het vooral een mooi voorbeeld van therapie of preventie van schizofrenie.

De kassajuffrouw is enthousiast dat ik zo lang wegbleef, maar ik had intussen een deel van het dagverslag geschreven in haar bezemkot met film.

-Wat ik ervan vond?

-Ja, dat kan je zo maar niet zeggen.

-ik vertel wat over haar werk als archeologe van de ziel en de muziek.

-een pleidooi voor Margareth, ook in het buitenland heel beroemd.

-Nu ja, ik ben geen specialist in dat soort archeologie van de ziel op publieke panelen. Maar ik vind het wel iets hebben!

-Zie je wel, maar wordt toch nog eens de hoogste tijd in Worpswede, voor nieuwe kunst. Hedendaagse is veel interessanter dan al die ouwe troep!

Gelukkig kwam er een koppel met knipkaarten binnen waardoor ik kon ontsnappen: "Naar Hamburg!" loog ik nog toen ze me vroeg waarheen.

Schützfesten

Schützfesten blijken een verzameling harmonieën, fanfares, pipes&drums die optreden op het plein. Met behoorlijk veel toeschouwers, duidelijk familie en vrienden van de optredende groepen uit de belendende dorpen. Dan tot slot de Grosze Kunstschau Worpswede.

Een mooie nieuwbouw als receptie met een mooie expositie van Henk Helmantel uit Weem in Nederland.

<http://www.helmantel.nl>

Met zijn prachtig gouden eeuws realisme op grote schilderijen. Een beetje zoals ook vandaag Bach geïnterpreteerd wordt!

<http://www.worpswede-museen.de/fruehjahrsausstellungen-2015/henk-helmantelgrosse-kunstschau.html>

Magnifiek en indrukwekkend.

In het oude museum van Bernard Hoerger uit 1925 Große Kunstschau Worpswede enkele zeer mooie werken van Vogeler, en de anderen van de club. Hier hangt het enorme zomeravondconcert van Heinrich Vogeler hoog zodat de toeschouwer het gevoel heeft effectief van onderaan de trappen in Barkenhoff op te kijken naar het terras waar onder de bomen een concert wordt opgevoerd door de vrienden waar alleen Rilke ontbreekt. Maar bovenal torent de muze Martha met een soort Afghaanse windhond liggend aan haar voeten in het portiek waardoor voor iedereen - schilder én toeschouwer - de toegang tot Barkenhoff en het vriendenclubje wordt ontzegd. Hier waakt Marthe! Met hond! De lichtkoepel is dramatisch mooi wegens omgekeerd indirect daglicht op de werken

tegen een ronde wand in de originele kleurkeuze van Hoerger, waarbij de toeschouwer onder de onbelichte koepel blijft staan.

Een van de strafste toepassingen van indirect daglicht die ik ooit heb gezien.

<http://www.worpswede-museen.de/grosse-kunstschau/grosse-kunstschau.html>

Hoetger is ook de man van Wut und Rache, wat ik vorig jaar zag in Darmstadt op de indrukwekkende Mathildehöhe. <http://www.faz.net/aktuell/rhein-main/mathildenhoehe-darmstadt-der-kreislauf-alleslebendigen-12193098.html>

Het meubilair met de gekruiste parallel tweezit met tussentafel is ook knap. Hij lijkt me zelfs in de aankleding van het dorpscafé een voorloper van Hundertwasser

http://nl.m.wikipedia.org/wiki/Friedensreich_Hundertwasser

Zijn dorpscafé is echt wonderbaar! Wat een ongelooflijk bezoek aan een indrukwekkend verleden en heden van Worpswede. Van een ietwat ander kaliber dan Sint Maartens Latem, op het vlak van de liefde, het lijden en obsessionele dromen die ook hier bedrog bleken. Sommigen hebben de beker van hun waanbeelden tot op de bodem geledigd. Anderen zijn tijdig nog uit hun maakbaarheidsdromen gestapt en een natuurlijke dood gestorven, over heel de wereld verspreid.

Rhododendrons.

Dan mijn fietstrein weer opgestart na me toch maar - voor het eerst deze reis met Nivea 50 te hebben gepapt. Op voor 60 km? Naar Hansesstadt Stade. Rhododendrons zijn in dit hele gebied een hogere kunstvorm naar kleur en compositie. Van wit over lichtroze tot paars, over felroze tot helrood en donkerrood. Door het veen - moor - is de ondergrond hier zeer zuur en dus ideaal voor de rond deze tijd betoverend bloeiende struiken. Langs een zeer lang kanaal voor ontwatering en turftransport uit het grote Teufelsmoor passeer ik vele nieuwe dorpen van rond 1750 opgezet door

turfstekers in de driehoek Elbe
Weser Noordzee.

<http://de.m.wikipedia.org/wiki/Elbe-Weser-Dreieck> [http://de.m.wikipedia.org/wiki/Vom_Teufelsmoor_zum_Wattenmeer_\(Radweg\)](http://de.m.wikipedia.org/wiki/Vom_Teufelsmoor_zum_Wattenmeer_(Radweg))

Prachtig licht door de heldere avondzon, witte wolken in een heel blauwe lucht met veel geel op ontveemde weidegronden. De noordenwind neemt toe in kracht. De nog af te leggen afstand ook. Want het wordt weer 123 km! De laatste dertig erg zwaar door gestage kopwind en vermoeidheid.

Stade

<http://www.stade-tourismus.de/de/startseite>

De JH in Stade is spartaans. Het Stade zelf is een mooie oude vesting - Hansestadt met een indrukwekkende rij middeleeuwse vakwerkhuisen langs de vissershaven. Snel culinaire onzin gegeten met maatjes en mosselen uit een potje en roerei? Dat heette dan het lokale topvisgerecht. Gelukkig nog eens kunnen Skypen met het thuisfront. Morgen doorheen 'Das alte Land' de mede door Ollanders ontwikkelde grootste boomgaarden en fruitregio van Europa naar

Hamburg. Hopelijk echt maar 45 km zoals op Google .

Stade Das Alte Land Hamburg

Maandag 8 juni 2015

Redelijk geslapen, donkere wolken maar volgens de twee hoogbejaarde fietsende dames zou het niet gaan regenen. Zij doen met twee lange fietstochten van een week of zo aan 60 km per dag, rustig omdat ze al zo oud zijn. Ze voeren twee identieke Kalkhoff fietsen met lage instap en e-motor maar ze hebben hun fietsen

bepakt als muilezels. Inclusief flessen drank in allerlei zijtasjes. Hoe ze dat in evenwicht houden op lamentabele fietspaden is mij niet duidelijk. Ze rijden nu langs de Elbe naar de Noordzee en dan langs de kust terug naar het westen. Worpswede is hen zeer geliefd: daar gaan ze zowat ieder jaar op bezoek.

De fietspaden zijn vaak een probleem, veilig in een dorpsdoorgang, maar om de 50 meter of minder een forse zenk wegens opritten. Vaak putdeksels en scheuren of andere oneffenheden. Dus liever op de asfaltlaag, In Stade nog effe langs het Kaufhaus waar ik snel zeep voor mijn lijf en kleren en zinkoxide vond voor het schrijnen van de zadelpijn.

Vismarkt!

Door het centrum voor nog wat foto's van de Vismarkt met kapitale vakwerkpanden en bijna onmiddellijk Das Alte Land in. Een reusachtig gebied tot Hamburg van boomgaarden, appels, peren, pruimen, kersen. In die volgorde. Met veel kanalen en dijken, waarop ook smalle fietspaden. De wolken hangen laag en de zon blijft verstoppertje spelen wanneer ik naast het strand van de Elbe fiets langs oceaandreuzen volgestapeld met containers. De wolkenmassa's voeren traag hun ingewikkeld ballet tegen een spaarzaam blauw decor met witte randen van de zonnestrallen. De wind is matig maar ik vind het behoorlijk fris. De locals lopen er vaak erg luchtig gekleed bij, voor de zon die nog komen kan? Moorborg voert actie en elders ook tegen zwaar vrachtvervoer. Veel huizen hebben borden waarop vermeld dat ze schade hebben van de trillingen der vrachtwagens op de kleigrond en dijk. En erger nog Hansestadt Hamburg waar Moorborg al bijna 700 jaar deel vanuit maakt plant een havenuitbreiding ten koste van het stadje waar Hamburg nu al 90% van de huizen heeft opgekocht. Doel, Lillo en de hele havenuitbreiding van Antwerpen in een keer.

Opvallend zijn de enorme vakwerkhoeven van rijke fruitboeren.

http://de.m.wikipedia.org/wiki/Altes_Land

Pronkportalen.

Ze zijn zo vaak mogelijk voorzien van een merkwaardige pronkportaal met kleurige deuren aan de straatzijde, vaak met halletje binnen of buiten, met zuilen of ijzeren of bakstenen kolommen vaak versierd met bloemmotieven. Het lijken vooral ceremoniële deuren wegens vaak niet eens een verhard pad er

naartoe en de hoofdingang duidelijk opzij van de schuurhuizen. Het heeft iets Slavisch, Russisch bijna. Wenden? Of een Sorbische traditie. Nochtans is de naam Altes Land plat voor Holland! Naar vorm wegens onder de waterlijn gelegen en ontwikkeld door Hollandse inwijkelingen! De grootste fruitboer heeft zijn poort voorzien van Latijnse spreuken: 'Labora diligenter nihil melius nihil homini libero dignius quam agricultura atque ora libenter' (Werk zorgvuldig, want er is niets beters en waardiger voor een vrij man

dan het bewerken van het land en gretig bidden).

Ik eet mijn noten bij een monument voor de slachtoffers van de grote dijkdoorbraken in 1962 waarbij verschillende huizen verdwenen. De Garmin stuurt me niet langs Buxtehude maar door het westelijke havengebied langsheen een wirwar van bruggen, kanalen, kranen, snelwegen, sporen en eindeloze goederentreinen die met voorrang de wegen kruisen. Een allesbehalve leuk traject na Das Alte Land. En dan nog veel onderbroken fietspaden of voor fietsers en voetgangers afgesloten stukken. Een keer kiept mijn kar weer maar nu midden op de weg waar tegenliggers gelukkig vriendelijk stoppen om mijn bagagetrein weer op de wielen te krijgen. De voetgangers die ik passeer zijn nors en beantwoorden mijn groet zelden. En fietser die vraag om een inlichting weigert te stoppen en steekt zelfs zijn middelvinger op. Fraaie proleten in het ooit zo solidair rode Hamburg waar Ernst Thälmann het levenslicht zag.

Museum der Arbeit

Ik passeer na veel zoek langs een zeer Turkse wijk Ballinstadt waar het emigratiegebeuren geconcentreerd werd genre Red Star Museum in Antwerpen maar dan weer veel groter. De landverhuizers werden door rederij Hapag olv Ballin in goedkopere ruimtes verscheept naar Amerika voor een betere prijs dan andere maatschappijen waardoor tot WOII veel succes. <http://de.m.wikipedia.org/wiki/BallinStadt>

Toch eindelijk een reeks befietsbare bruggen over de Süderelbe en de Elbe zelf. Na de Wilhelmsbrug aan de Neuhöferstrasse staat de enorme Flakturm IV die als gevechtstorens tegen luchtaanvallen werden gebruikt en als torenbunkers bij bombardementen. Deze werd omgebouwd tot groene energie centrale.

<http://www.refdag.nl/achtergrond/natuur-techniek/>

gevechtstoren_hamburg_wordt_groene_energiecentrale_1_737092

Dan nog een forse tocht door stedelijke voorwijken, met zelfs Berliner Bogen, een futuristisch glasplaten kantoren complex, en een Erika Mann Bogen. <http://www.berliner-bogen.de/architektur/>

Uiteindelijk kom ik bij het Museum der Arbeit, waar een excellent Ottolenghi buffet voor 1,70€ per 100 gram! Maar geen WLAN. De collectie stelt niets voor, enkel wat demonstratie materiaal voor oude beroepen. De loketbediende raadde me zelfs af om het te bezoeken, want het was meer iets voor schoolkinderen!

Onvoorstelbaar voor zo'n groot gerestaureerd gebouw in een stad met zo'n sociale geschiedenis. In de buurt Barmbek ligt het Daniel Bartelshof met prachtig naakte vrouwenbeelden langs de toegang tot een magnifiek hof gebouw voor sociale woningen. <https://abendfarben.wordpress.com/2011/11/12/hamburgs-architektur-daniel-bartels-hof-alterteichweg-barmbek/>

Verder door een paar sjeke straten met winkels en achterafstraten waar een gezellige sfeer met terrasjes, veel fietsende moeders en cafés naar het Hauptbahnhof waar via ingewikkeld gemaneuvreer ik finaal bij de Ibis Budget uitkom waar ik mijn fiets in de garagekelder mag parkeren bij de vrouwenplaatsen, een schoon kamertje met goeie WiFi krijg en een ferm ontbijt morgen voor geen geld. Lang gedoucht, gelezen en gerust. Het was nodig.

Morgen eerst nog even Rathaus en binnenstad, en dan naar Lübeck alwaar de Mann familie in het Buddenbrookhuis, ook

wijlen Gunther Grass zijn huis heeft, om Willy Brandt niet te vergeten. Allemaal Nobelprijzen in Lubeck!

Dan weer dik 60 km naar Wismar, de eerste Oostduitse Hansestadt, waarna Rostock. Ik doe dat in twee keer dan heb ik meer tijd om de stadjes te bezoeken.

Duitsland heeft iets van de opmerking van een Rotterdamse prof dermatologie op mijn vraag naar kenmerken van huidproblemen bij zwarten en kleurlingen. Hij zei dat is precies hetzelfde als bij de blanken, alleen altijd erger, groter en veel meer lawaai!

Tot op heden kan ik me daar in vinden qua vergelijking tussen de lage landen bij de zee waar ze Nederduits spreken en de lage landen bij het noorden van de zee

waar ze platduits spreken. Het lijkt ontzettend op Nederland, maar dan heel veel erger, groter en luider! Dat Nederfrankisch, het is me wat.

Hansestadt Hamburg - Hansestadt Lübeck

Dinsdag 9 juni 2015 83 km

De ochtendlijke tocht door het oud-nieuwe centrum van HH was matig, zoals het ontbijt van karton en plastic bij Ibis

budget. Mooie baksteen constructies, enkele mooie höfer gebouwen zoals in Berlijn. Stadhuis staat groots te blinken op de markt maar verderop vooral glas, staal en beton. Het duurde om en bij de 20 km eer ik uit de stad was.

Veel laaghangende regenwolken, koude noordenwind, nu al sinds ik noordwaarts rij!

De streek is rustig veel landerijen, ook spargel te koop en aardbeien. De oostelijke weg naar Lübeck is blijkbaar ferm heuvelend, en uiteraard dik 80 km ipv de aangewezen 56 km! Gisteren restaurant Vai kunnen vinden en nu nog mogen lunchen op het terras achteraan. Al is het ruim halftwee. Maar er komt nog veel volk, oa lokale zakenlui na mij, ook op het terras.

Een prima, creatieve en zeer lekkere keuken.

Flamenkuch met ziegelkäse, spargel gegratineerd onder ei-room kruiden beslag met lekkere gedroogde schinken en prima nieuw aardappelen met een snuifje chili. Én een uitmuntende chocoladekogel met espresso macchiato.

Brandt & Grass

De Lübecker musea had ik reeds in mijn Garmin opgeslagen, maar bij het Willi Brandt Haus was het twee in één. Je kan er door de tuin naar het Günther Grass Haus. <http://www.willy-brandt.de/haus-luebeck/> Brandt was de moeite voor een Sociaaldemocratische visie op de geschiedenis van Duitsland in de XXste eeuw. Hij was geboren in Lübeck als kind zonder vader met een werkende moeder en werd er opgevoed door zijn grootvader. Hij vluchtte ook voor

de nazi's vanuit Lübeck naar Noorwegen en Zweden.

Voor mij blijft zijn mooiste beeld toen hij als Duitse kanselier in zijn groene loden op zijn knieën ging zitten voor het monument van de slachtoffers van de uitroeiing van het Warschauer getto. "Willy Brandts Kniefall in Warschau, 7. Dezember 1970" Dat had ik toen op tv in zwart-wit gezien en alle kranten stonden er vol van. Daarom stel ik me hem altijd voor in een groene Lode als hij die knieval maakt. Mijn vader had er toen ook zo een. Bijna net zo mooi als van de Duitse

bundeskanzler. Je had veel verschil in die loden jassen. Hij was dan wel een sociaal democraat en ik toen een ware stalinist in volle wording, ik vond zijn gebaar van deemoed als Duitse kanselier in Polen behoorlijk indrukwekkend.

Grass'huis viel wat tegen. Wel mooi over "Im Krebsgang" <http://grass-haus.de/de/51/das-museum.html>

Wat verder in de straat erg mooi Behn-Draegerhausmuseum, typisch vroeg XIX de eeuwse patricierswoning van een Deense architect Lillie. <http://museum-behnhaus->

draegerhaus.de/de/19/home.html

Mooie tuin en tuinkamers. Het nieuwere bijgebouw bevat de uitbreiding met moderner kunst waartussen enkele topstukken.

<http://museum-behnhaus-draegerhaus.de/de/526/bildergalerie.html>

Buddenbrooks

Dan naar de Buddenbrooks niet zonder per ongeluk mijn Garmin te resetten tot fabrieksinstellingen en dus alle opgeslagen routes van RouteYou kwijt!

Hij kan wel nog een route zoeken als ik een adres opgeef. Daar maak ik trouwens het meeste gebruik van omdat RouteYou routes die ik vooraf had ingegeven vaak te lang waren om te zoeken voor de gps. Dus nu iedere dag op Google maps en Garmin een route en adres ingeven.

<http://buddenbrookhaus.de/de/45/home.html>

Het befaamde huis is een mooi gebouw met een interessante - veel lees werk - tentoonstelling. Veel aandacht voor de drijvende en verschroeiende naijver tussen de broers Heinrich de oudste en Thomas de tweede. Boven een hoop toelichtingen over de personages in het boek, de kamers, de meubels e.d. uit in de roman. Zo' n vader - de tovenaer - Nobelprijswinnaar (voor de Buddenbrooks en alleen dat boek) en balling moet op al die artistieke kinderen en kleinkinderen wel een verschrikkelijke druk gelegd hebben. Er zijn er dan veel vroegtijdig onderuit gegaan.

Ik heb dat ook als snaak nog 'gelezen' in de reeds eerder vermelde gemeentelijke bibliotheek van Gierle. Ik herinner me er niet veel meer van. Met de nieuwe vertaling van 'Jozef en zijn broeders' kan ik het nog eens overdoen, voor heel zijn werk. Want daar blijft toch wel meer van recht dan van veel andere Nobelprijswinnaars. Ze zaten toen allemaal in een Nederlandse vertaling in een reeks van Heidelberg Orbis geloof ik, met mooie lederen ruggen met goudopdruk. Bizar is dan vaak dat ik tijdens het herlezen van boeken uit mijn jeugd passages herken die ik elders dacht te hebben gevonden, of erger nog die ik zelf dacht te hebben verzonnen of bedacht.

Lezen.

Dat lezen heeft niet alleen de gebroeders Mann erbovenop gehouden in de verstikkende zee rond en in het Lübecker patriciaat. Dat lezen was voor mij minstens een even grote redding uit de terreur van het dagelijks leven als kind van een (hoofd-)onderwijzer. Later heb ik me altijd afgevraagd of

Lenin thuis ook zoveel slaag gekregen had. Het had wel iets zo'n gedachte toen.

Gunther Grass was uiteraard recenter. En daarvan herinner ik me nog heel goed waar en hoe ik 'De blikken trommel' gelezen heb. Om een of andere reden was dat opnieuw uitgegeven door Meulenhoff en via mijn geliefde die toen in De Groene Waterman werkte, had ik dit voor een van onze Joegoslavische naturistenvakanties meegekregen. Met het groen gele bandkaptje eromheen. Tegen het vuil worden, maar het heeft niet mogen zijn. Want na de tentvakantie in het renegaten socialisme was het dermate beschreven, onderlijnd en bepoteld met copertone dat het stonk. Copertone was toen het enige smeersel waar ik geen jeukend dishydrotisch eczeem van kreeg aan mij handen (volgens een Oekraïense vrouw uit Deurne die we daar toevallig tegenkwamen met hun caravan hielp dat bij haar dochter ook omdat er een vorm van cortisone in zou gezeten hebben. We logeerden bij een oude vrouw in het dorpje Mlini - nu Kroatië - voor een paar centen. We konden te voet een lage reeks trappen af voor een mooi maar druk kiezelstrand. Een paar kilometer verder lag het naaktstrand waar je best met de auto - onze witte VW Golf diesel - naartoe kon rijden. Dan een wandeling langs de ruïnes van een zeer oude Italiaanse villa, met zuilenportiek aan het water en een stukje verder lag een fantastisch zandstranden, verscholen met een kiezelstrand waarop vooral Duitse nudisten lagen te zonnen. Je kon er ook wat eten en drinken maar daar hadden wij geen geld voor. Het was er zalig lezen, zwemmen en zelfs zonnen. Een keer passeerden er dik dertig middenstandkoppels uit Sint Niklaas met draaiende dure camera's die hun passage gretig filmde onder leiding van een Joegoslavische gids die hen voor een ferme fooi de lekkere geheimen van de regio liet zien. Het boek van Grass was een van de eerste waar ik me bijna verloor in het onderstrepen en aanduiden van te bewaren passages. Ik heb nadien zowat alles van hem vertaald verscheen gelezen. Maar geen is zo sterk en heftig bijgebleven. Daar ben ik na die vakantie trouwens van mijn vingerbijten verlost geraakt. Eenmalig weliswaar en tijdelijk.

Jeugdherbergen

Bij Niederreger op de markt drink ik op suggestie van M&K naast het erg mooie stadhuis met de arkaden in de zon een cappuccino mazzipane. Leuk, maar ietwat te zoet voor mijn intussen suikerarme bek. En dan nu naar de lokale JH voor een bed op een kamer van zes! Alwaar een matige avondmaaltijd met veel groenten en peren en perziken. Er blijkt een iemand op de kamer te liggen, dat val dus nog mee. Terwijl ik hier in de overigens moderne en mooie aanbouw van de JH Lübeck op internet kan en dit dus ook schrijf, zitten enkele van de groep zwaar fysiek en licht mentaal gehandicapte jongeren met begeleiders nog na te eten. Grappig hoe ze met elkaar omgaan. Een van de meiden is behoorlijk spastisch, kan niet goed praten maar lacht met een gierende reprise zoals Margriet H. destijds als politica en zangeres. Dat is ook wel een voordeel van een JH: je ziet en hoort jonge mensen van nu met hun begeleiders bezig. En ik moet zeggen dat is vaak verrassend voor mij. Vooral de rust en nonchalance vallen mij op van de begeleiders die etterbakken neutraliseren of zo'n groep in het gareel houden. JH slapen bevat me ook omdat het de geschiedenis van Duitsland goed laat zien. Zij zijn de stichters van het JH fenomeen uit de Wandervögel beweging, waaruit ook de FKK naaktlopers voortkwamen, nauw aanleunend bij de eerste idealen van figuren als Heinrich Vogeler uit Worpswede. Een groot deel is later bij de nazi organisaties terecht gekomen en officieel opgenomen in de Hitler Jugend.
<http://de.m.wikipedia.org/wiki/Wandervogel>

Joeri Gagarin

De trip naar Wismar heb ik dan maar voorbereid op Garmin én Google maps. Het adres is Joeri Gagarin ring 30a, maar dat herkent Garmin niet. Het heet daar nu Am Schwedenstein. Joeri is dus ook al afgevoerd ten voordele van de Zweden die hier aan de noordkust eveneens vaak hebben huisgehouden. Stade, Lübeck en Wismar hebben lang onder Zweeds bewind geleefd. Ik ben eens benieuwd want wanneer ik gisteren wou boeken, bleek plots alles volgeboekt. Maar via booking kon ik wel een kamer reserveren. Ik zal daar hopelijk ook mijn was kunnen doen in een echte machine.

Dus morgen langs Travemünde waar de Wilhelm Gustloff die in Hamburg als Kraft durch Freude cruiseschip was gebouwd, zijn thuishaven had tijdens WOII als hospitaalschip en verblijf voor de Uboot bemanning.

Gunther Grass heeft over de ondergang van dat schip met 10.000 vluchtelingen uit Oost Pruisen na een torpedo aanval van een Russische onderzeeër zijn indrukwekkende 'Im Krebsgang' geschreven.

<http://www.spiegel.de/fotostrecke/versenkung-der-wilhelm-gustloff-fotostrecke-108891-tablet.html>

Morgen dus ook de grens over met Mecklenburg Vorpommern langs de Trave, vroeger het ijzeren gordijn. Eens benieuwd of het daar al beter gaat na al die jaren. Het was vandaag veel te koud, maar in de late namiddag werd het beter en zonnig zelfs tot 's avonds. Het rijden is zwaar maar gaat steeds beter. Het meest opvallende aan dit Duitse Noordzeegedeelte is naast de gelijkenis met de bouwstijl, polders en kusten van Nederland, effectief het licht. Dat is beduidend feller door de reflectie van de zee wellicht. Veel meer uitgesproken dan langs de Belgische kust.

Hansestadt Lübeck - Travemünde - Hansestadt Wismar

woensdag 10 juni 2015 85 km

Met twee op een ruime kamer van zes. Redelijk geslapen.

Wel 's ochtends en na lang stilzitten steeds meer pijn in voeten, wisselend, handen links meer dan rechts. Vooral mijn duimen. En ook rechts laag dorsaal. Erg stijf ook na langer stilstaan, stil zitten en stil liggen.

Maar na een tijdje bewegen gaat het veel beter. Dus nu het ritme van vroeg op en vroeg op de fiets, waarna relatieve rust en dingen bezoeken. Als ik langs de stadjes hier passeer kom ik in hun geschiedenis vaak Hendrik de Leeuw tegen die hier destijds Lübeck na de grote brand een andere stad wou stichten in 1157 edoch zonder succes. Hendrik de Leeuw was volgens de hypothese van Luc Wenseleers Reinaert de Vos die destijds op een Sinxendaghe naar de landdag van Koning

Nobel - Keizer Barbarossa - geroepen werd voor zijn wandaden. http://www.dbnl.org/tekst/_que002199401_01/_que002199401_01_0016.php

Door de Garmin reset fabrieksinstellingen een bizarre tocht door onmogelijke wandelpaden in vergeten natuurgebieden alwaar uitsluitend bejaarde vrouwen met honden en een enkele jonge man met kindje in wagentje en een hele grote hond. Dan pas krijg ik door dat er met de setting van de Garmin wat mis is.

Even buiten Schwedenstein - voorheen Joeri Gagarin - passeer ik het monument voor de Brandaanslag op 18 Januari 1996 in de Lübecker Hafestraße waar tien asielzoekers stierven.

https://de.wikipedia.org/wiki/L%C3%BCbecker_Brandanschlag

Wat verder het eerste echte Ikea-treinstation Lübeck-Dänischburg-IKEA: Zweden, gisteren, vandaag en morgen.

Langs de industriezones en haveninstallaties aan de Trave van Lübeck naar Travemunde, alwaar een mooi oud centrum wellicht heropgebouwd na WOII met een veerpont naar de overkant waar vroeger de socialistische arbeiders- en boerenstaat floreerde. Tijdelijk, onze gezellige kleine republiek.

SS Cap Arcona

Plots een bizar monument aan de Lübecker Bucht voor de slachtoffers van de SS Cap Arcona. Vele duizenden KZ Haftlinge van Neuengamme waren door de SS bewakers op dit schip opgesloten toen het door Engelse vliegers werd gebombardeerd.

[http://en.m.wikipedia.org/wiki/SS_Cap_Arcona_\(1927\)](http://en.m.wikipedia.org/wiki/SS_Cap_Arcona_(1927)) [http://nl.m.wikipedia.org/wiki/Cap_Arcona_\(schip,_1927\)](http://nl.m.wikipedia.org/wiki/Cap_Arcona_(schip,_1927)) [http://de.m.wikipedia.org/wiki/Cap_Arcona_\(Schiff,_1927\)](http://de.m.wikipedia.org/wiki/Cap_Arcona_(Schiff,_1927))

Aan de mooie strandfietsweg staat een heel hoog beukenhouten kruis. In Klütz is op het kerkhof nauwelijks iets te zien van monument ook al staat het aangekondigd. De mannen en vrouwen die op de begraafplaats de graven van hun geliefden onderhouden, weten van niets. Een oude vrouw wijst een hoog stenen kruis aan en zegt dat er op het nieuw kerkhof ook nog zoiets staat. Dat is alles. Veel kasseistroken in de dorpen en steden. En wat voor kasseien. Duidelijk nog van de eerste wereldoorlog!

Van vroeger is er nog veel te zien aan de slechte wegen.

Al was het fietspad van Lübeck naar Travemunde zo slecht dat de fietsers op het stuk zand reden wegens makkelijker. Maar in de eerste stukken van Nord West Mecklenburg zijn ook de asfaltwegen zelf even slecht. Tot de weg naar het strand, erg heuvelend, oude boerderijen en DDR vakantiekazernes die nu stelselmatig afgebroken worden. De oude vooroorlogse villa's zijn weer mooi opgeknapt, ook in jugendstil uitvoering.

Het Garmin traject leidt nu langs de zee. Hopelijk blijft me de wind een beetje bespaard. Erg mooi zonnig weer, maar nog steeds koude noordenwind. Ik draai nu richting oosten.

Op en neer, erg steil en zwaar en het vreet batterijen en mijn energie. Toch veel fietsers, vnlk bejaarden, ook op strand nogal wat toeristen in de felle wind met schermen in de zon. Dus weg van de strandroute op ietwat makkelijker wegen. Nog veel huizen met de wonderbaarlijk lelijk cement-crepi, het bouwkenmerk van Oost Duitsland.

Zweden

In JH Am Schwedenstein - Wismar was tussen 1600 en 1800 Zweeds ! - die voordien Joeri Gagarin heette aan de gelijknamige ring, is gebouwd als een kazerne in een baksteenrode - dus minder grijsbetonnen treurigheid - sociale woonwijk. Het blijkt een kindertehuis uit 1955. Het onthaal is vriendelijk. Er is nog een oudere Hollander op een Koga en wij zouden een zespersoonskamer voor onszelf krijgen. Ik ben zeer moe wegens ook niets gegeten vanmiddag.

Goed gedoucht en schone kleren aan, straks kan ik de rest in een machine wassen. Handwassen doet veel pijn bij het kneden van de was. Ik mag 24 uur WLAN krijgen van de baliejuuffrouw, voor 3€! Geen prijs toch. Maar zeer traag.

Met de fiets naar het centrum. Het begint al goed met op de Joeri ring van die typisch Oost-Duitse betonplaten met grote lege voegen, wat verschrikkelijk lastig fietst, maar liever dat nog dan de vele oude kasseistroken in de binnenstad. Er is leven, en winkels.

Veel huizen staan leeg of worden opgekuist. De economische armoede van de laatste 100 jaar heeft hier nog veel echt oud intact gelaten.

Eerst kom ik in de Nicolai kirche, de hoogste baksteengothiek na die van Lübeck. Deze kerk is ongelooflijk hoog: 1 basis op 3,5 hoogte, zoals in Beauvais maar hier is het in baksteen gemetseld. Bij het binnenkomen wordt ik aangesproken door een oude vriendelijk ogende man die mij een mooie folder van onze Nicolaas kerk wil aanbieden. Hij was zichtbaar blij dat ik geïnteresseerd was en nodigde me meteen uit voor het concert vanavond om 20 uur. De mooi zingende solo artieste is reeds met de organist aan het oefenen. De akoestiek is fenomenaal. Het programma is Vivaldi, Beethoven, Schubert, Liszt, Franck en FLOR PEETERS!!! Cornelia Ebel zingt met Eberhard Kienast aan het orgel.

In 1975 hebben ze hier het Mende-orgel uit Freiberg in Sachsen kunnen aankopen, waaronder meteen een verwarmde winterkapel werd ingericht die nu meer een kaarterslokaal lijkt. De baksteen-gotiek zoals hier is helemaal anders dan de zandsteen of wittere steen in gotische kathedralen in het westen en zuiden. Het baksteenrode is warmer, bijna huiselijker en toch ogen de pijlers dreigender, lijkt er meer duisternis en minder licht.

Deze kerk was ook de plaats waar in 1989 het politiek protest regen de SED regering samenkwam. Er is ook bibliotheek voor het bezoekende publiek, met veel politieke boeken. Die kunnen allemaal meegenomen worden voor 1€ per stuk: schenkingen aan de kerkgemeenschap. Het is mooi te merken dat deze mensen hier nog iets proberen recht te houden en aantrekkelijk te maken van hun historische gebouwen. Meer nog dan in de oude Westländer lopen er in de vroegere DDR veel mensen rond met getuigenissen van hun eenzame pijn en zucht naar erkenning. Zelfs heel jonge meisjes met piercing en tattoos, en verder in alle jeugdige leeftijdscategorieën de permanente beschildering van het lelijke lijf. En daarom moet dat

dus ook ontbloot worden opdat de tekenen kunnen gezien worden als de stigmata van Theresia van Avilla.

Baksteengotiek

Ik doe dan maar de gotische baksteengotiek-ronde van het stadje. En het wordt er alleen maar treuriger op. Prachtige gebouwen die op invallen staan en dan in de Heiligen Geist kirche - die zelf als hallenkerk op haar laatste plafondbalken lijkt te steunen nog een fototentoonstelling over de kerken in de dorpen op het platteland die op instorten staan of die niet meer kunnen gerestaureerd worden. Wat een ellende.

Er lopen wel veel toeristen rond, dus dat helpt wellicht een beetje. De huizenprijzen zijn ongeveer de helft van hij ons.

Een hele baksteenwatertoren met 470m2 bewoonbare ruimte, eigen garages enz. staat te lonken voor een half miljoen euro.

Het enige restaurant van het stadje dat me echt iets leek is pas vanaf donderdag 's avonds open. Ik zit dan nu in Avocado flink alternatief en vegetarisch te wezen tegenover de Nicolaikirche aan de Fishgrube.

Het is allemaal zeer alternatief, inclusief de klanten en het personeel, en dan ook nog eens huiskamer groot.

Spätzle met look en bergkaas met slaatje, best lekker. Er zijn heel veel ijssalons en er lopen veel mensen met grote ijsjes rond, ook volwassenen.

In de JH mijn was gedaan en gedroogd voor 7€.

Bij de receptie komt een kale man van in de dertig zijn beklag doen over de ellende met de asielzoekers die allemaal kost en inwoon en zakgeld krijgen, vooral smeerlapperij uithalen en dan nog een grote bek geven 'nazi' tegen mensen die hen kritiek geven. De receptioniste gaat goed mee maar begint dan te fluisteren.

Bij het vertrek uit Lübeck kwam ik naast een monument voor 45 asielzoekers waarvan tien stierven in een logemensthuus dat op 18 januari 1996 in brand gestoken werd en waarvan de ouders nooit gevonden werden. Hier hebben ze het duidelijk ook niet meer voor dat soort bevoorrechte immigranten. Er is hier heel veel werkloosheid, de gemeenschapsvorming door de kerken tegen het DDR regime is sinds 1989 ook uitgeblust en die kunnen zich nu zelf nog amper recht houden. Grappig zijn verkeerslichten voor voetgangers en fietsers met het ampelmannetje, een eerbetoon aan de tijd van toen.

Morgen Rostock en daarna Greifswald, met een van de oudste uniefs van Europa. Szczecin wordt niets. wegens toeristisch rommeltje, alleen heel dure hotels en prul Airbnb ten gevolge van congressen. Dus van Greifswald naar Prenzlau en van daaruit naar Schwedt aan de Oder op weg naar het zuiden.

Hansestadt Wismar - Hansestadt Rostock = HWI-HRO

Donderdag 11 juni 2015 75 km

Wat me sinds vandaag - Wismar is de eerste JH in de oude DDR - opvalt is het ontbreken van één bepaalde grote poster in de gemeenschappelijke ruimtes. In de west JH hangt obstinaat een mooie levensgrote poster van een slanke juffrouw met zwarte haren en met blote benen en 18 of zo zittend op de grond met een verrekijker op de toekomst met iets van '*impulz - toleranz - Frei sein'. Daarnaast of soms alleen hing er steeds een andere poster van een meisje van dezelfde leeftijd

dat lachend omhoog springt in lange broek en waarop in het heel groot 'Respekt'. Dat meisje is donkerbruin van huidskleur met rastahaar. Die poster van het gekleurde meisje hangt hier nergens.

In Wismar bij het 'Gretel Walter' weeshuis nu JH gebouw hangt er een naast van twee blanke jongens die opspringen bij de basketring: * teamgeist - bewegung - jubeln. Op internet zijn de posters niet te vinden.

Onderweg in de stad net als in de andere Hanzesteden de mooie campagne van de Duitse Haus-&Fachärzte!

<http://www.ihre-aerzte.de/home.html>

Rond de middag in een stralende zon aangekomen aan de haven van Rostock. Heerlijk geluncht bij 'Der alten Fritz' een huisbrouwerij aan de haven: rauwe maatjes op olie met sperziebonen, spekjes en rode uiringen. Met bratkartoffelen, alsmede komkommer in dillesaus. Met een halve liter lekkere pils van het huis. De maatjes hier zijn totaal anders dan Hollandse nieuwe. Ongeveer dubbel zo

groot, eerder wat kleine haringen. Ze serveren ze rauw, in olie, gemarineerd, gebakken zoals haring. Maar nooit gekaakt, verteerd door eigen pancreasenzymen.

Rostock

Rostock is ondanks de zeer negatieve roep in het westen van racistisch en werkloos een mooie stad. De meeste betonnen krabpleisters van weleer zijn in het stadscentrum geschilderd of vervangen. Er zijn wel nog enkele hoogpunten van de arbeider- en boeren-architectuur. Heel mooi weer en dus heel veel mensen met kinderen op straat langs de winkelwandelstraat waar ook menig straatvreetkraampje tot aan het universiteitsplein met fontein vol schitterende naaktcomposities. Die heet in de volksmond dan ook 'Pornobrunnen'.

<http://www.welt.de/reise/staedtereisen/article116686473/Rostock-zwischen-Pornobrunnen-und-Stasi-U-Haft.html>

Het bezoek aan het museum was een belevenis. Gratis op voorwaarde dat ik geen foto's neem. Enkele mooie Hollandse en Vlaamse werken.

<http://www.kulturhistorisches-museum-rostock.de/dauerausstellungen/niederlaendischemalerei.html> Een boeiende collectie van EGON TSCHIRCH ILLUSTRATOR VOM KAISERREICH BIS IN DIE WILDEN ZWANZIGER.

Ook een mooie tentoonstelling oude foto's van Rostock als winkelcentrum voor WO1 over de jaren 20, de nazi's, na de bombardementen en Russische bezetting tot de DDR.

<http://www.kulturhistorisches-museum-rostock.de/sonderausstellungen/aktuell.html>

Maar de echte topper was een deel van de collectie 'entartete kunst' van de handelaar in dat spul voor rekening van de nazi's én secretaris van Ernst Barlach: Bernard A. Böhmer, die op het einde van de oorlog door de Russen bevrijd met zijn vrouw zelfmoord pleegde.

<http://www.kulturhistorisches-museum-rostock.de/dauerausstellungen/kunst-in-mecklenburg.html>

Hier hangen en staan echte topstukken. Het begeleidend filmpje was ook zeer interessant. <http://www.kulturhistorisches-museum-rostock.de/dauerausstellungen/verfemte-moderne.html>

Het oude klooster waarin het museum schuilt is eveneens de moeite.

De kerken in de stad zijn allemaal in baksteengotiek, hier ook met speklagen in zwart en groen geëmailleerde bakstenen. Al bij al is Rostock wellicht ook door de unief, de haven en badplaats Warnemunde intussen bij de betere en leukere steden.

Wismar was nog lang niet zover, maar het ging al een beetje. De dorpen onderweg lijken nog erg triest. Betonnen krabpleister appartementsblokken, zo Russisch grauw en grijs. De meeste huizen zijn nu wel reeds geschilderd of bezet. Merkwaardig is de omvang van de boerderijen. De landerijen zijn enorm uitgestrekt, hier vooral koolzaad en gerst. En de mais staat ook hier al klaar. Wellicht in hun geheel geprivatiseerd vanuit de kolchosestructuur van

vroeger?

Hugo Grotius

Ik vind bij toeval het restaurant dat me op Tripadvisor beviel: Albert&Emile, waar de chef een verwoed fietser is en ik mijn paard in de tuin mocht zetten naast zijn twee vintage Colnago's en een Izoard van stevens.com! De chef heeft een kaart in zijn hoofd die hij á la tête du client aanpast. De zelfgerookte zalm was verbluffend, met deftig

brood en fijne olijfolie. Zelfs het glas Colombard was treffelijk. Er zit buiten nog een hoogzwanger jong koppel aan de rode wijn, een nerd met een nieuwe MacBookAir onder de was van de baby en de ietwat sobere lingerie van de echtgenote. De risotto met verse erwten was

goed maar miste extra parmesan of pecorino. Heerlijke rabarbertaart toe. Hij vroeg toen ik vertrok wat ik van zijn eten vond want het was allemaal wat rommelig geweest. En van zijn fietsen! Doorheen een volle zaak met mijn rijwiel naar buiten gemaneuvreerd.

Bij de terugrit merk ik een bronzen plakkaat van de Nederlandse rechtsgeleerde van wereldfaam Hugo De Groot, hier Grotius, tegen de gevel van het sjeike hotel Sonne. Hij is hier destijds gestorven toen hij voor Zweden werkte na zijn ballingschap uit Nederland. De jonge

koningin Christina wilde hem tot staatsraad benoemen om haar te adviseren in zaken van buitenlandse politiek. Maar bovenal wilde ze hem een wetenschappelijke bibliotheek voor haar laten samenstellen. Hugo De Groot voelde daar niets voor. Ook het noordelijke klimaat trok hem en zijn vrouw weinig aan. In maart 1645 vertrok hij uit Stockholm, naar Lübeck. Zijn schip leed echter schipbreuk bij het oversteken van de Oostzee. Hij kwam veilig aan wal, maar ver naar het oosten. Te paard reisde hij vanaf 13 augustus richting Lübeck, maar uitgeput bereikte hij Rostock. Daar overleed hij op 28 augustus. Zijn laatste woorden zouden zijn geweest: "Door veel te begrijpen heb ik niets bereikt". Hugo de Groot ligt begraven in de Nieuwe Kerk in Delft, vlak bij Prins Maurits.

Hansestadt Rostock - Hansestadt Greifswald

Vrijdag 11 juni 2015 115 km

Vanmorgen fors ontbeten wegens een zware dag voor de boeg: in een ruk naar Hansestadt Greifswald. Vlak naast een overigens goeie Ibis aan de havenkant van de Warnow staat een richtingsbord voor 'Amtsgericht' met eronder in dezelfde richting wijzend en hetzelfde lettertype: 'Volkstheater'.

Het is weer een hele klus om de Garmin op de gewenste weg te krijgen. Ik probeer nu via route you een route te maken, dan weet ik goed waar en hoe, maar Garmin heeft daar dus niets meer mee wegens terug op fabrieksinstellingen en dus alle geprepareerde routes verder kwijt. In buurt van de Stad Tessin, niet het Zwitserse kanton ligt op een eenzame landweg een pas gedode haas,

met zijn kop op de witte middenstreep, die felrood kleurt door het nog niet gestolde bloed dat uit zijn geklutste hersenpan sijpelt. Het was dus een witte VW Golf, want die was mij in ijlvaart voorbijgestoken.

Een mooi en erg groot beest. Wat verder schrikt een soort zwartgrijze kleine vos - das? - zich wezenloos omdat hij me niet had gehoord of gezien op een boerenweg die hier nog overal uit twee smalle strookjes beton met gras in het midden bestaat.

Goed voor de paarden van de DDR, minder voor de fietser met kar die maar iets smaller is dan een betonplaat breed.

In Tessin tref ik de eerste Karl Marxstrasse! Vreugdeloos, louter een mededeling. Maar wat voor een. Een heel oude man op een oude fiets met hoed en oude DDR kleding is zwaar beladen met bier, incontinentie pampers en

boter. [http://de.m.wikipedia.org/wiki/Tessin_\(bei_Rostock\)](http://de.m.wikipedia.org/wiki/Tessin_(bei_Rostock))

Wat verder word ik uitgenodigd voor een groot feest in de Bunker. Het lijkt me een afgelegen jeugdhuis. Het blijkt nadien: *"Der Hauptgefechtsstand Tessin der Volksmarine befand sich in der Nähe der Ortschaft Drüsewitz, Gemeinde Selpin bei Tessin in Mecklenburg-Vorpommern. Es war die für den Kriegsfall gedeckt vorbereitete Führungsstelle des Kommandos der Volksmarine der DDR. In Friedenszeiten nutzte das Kommando die Führungsstelle Rostock-Gehlsdorf."*

<http://www.bunker-tessin.de/> <http://youtu.be/MjR7vUabfuY>

Tribsees stad!

<http://de.m.wikipedia.org/wiki/Tribsees> http://de.m.wikipedia.org/wiki/Vorpommersches_Kartoffelmuseum

De dorpen zijn desolaat. Ook vaak groezelige plattenbau appartementen, grotendeels leeg. De gekrabde cementlagen zijn hier nog steeds alom tegenwoordig.

In de middeleeuwse stad Tribsees die zo mogelijk nog desolater is, vind ik één winkeltje met wat fruit en groenten voor de deur en veel reclame voor de LOTTO. Een vriendelijke maar treurig ogende dame verkoopt me bruiswater en twee appels uit Süd Tirol voor 2,40€ plus mijn drinkbus gevuld. De appels zijn lekker. Ze groeiden er nog aan de bomen wanneer ik nu precies een jaar geleden passeerde en verloren reed tussen de appelbomen op weg naar Rome.

Haar etalage biedt verder naar goede socialistisch traditie voor een kwart blikvoer kunstig gestapeld volgens de reeks van de DDR reclame alsmede driekwart ruimte voor het sterke drank aanbod in drie soorten.

Er is een hele mooie dorpsfontein modern en kunstig. Een grote rots graniet waaruit water loop in een beekje dat over het hele plein meandert in in een andere grijze stenen holte. Het heet

'Anfang der Welt.'

Nochtans lijkt de wereld behoudens het Heimat- en Kartoffelmuseum hier reeds tot een einde gekomen. De helft van de huizen aan de hoofdstraat, ook hier nog Kal Marxstrasse geheten, staat leeg en sommigen op instorten. In de hoofdstraat!

Op de lotto drank winkel, een friseur en een nagelextensieshop na zijn alle winkels leeg. Hier lijkt echt alles voorbij.

En ze waren dan nog zo slim geweest om zich zonder slag of stoot in de ijzeren armen van het zegevierende Rode Leger te gooien, waardoor de stad niet werd platgeschoten.

Onderweg ook grauwe reuzenresten van enorme kolchoseboerderijen. Het is hier duidelijk dé streek van de patatten, duizenden hectaren waar ik me doorheen lijk te ploegen.

Hier en daar nog wat graan met heel veel korenbloemen en klaprozen.

Een prachtig beeld dat mij in het geheugen gegrift staat uit mijn kindertijd op de velden in Gierle, waar we wel eens mochten helpen met binden en in de weg lopen.

Ook veel lupinen - uitgezaaid van vroegere stikstofbemesting met lupinen op de velden: mooi blauw tussen de bloeiende bremstruiken, maar het duurt tot 14 uur eer de zon er weer is wegens tot dan nogal dichte sluierwolken.

Het is een erg treurige streek, waar alleen de begraafplaatsen goed onderhouden zijn, liefst rond oude imposante kerken in baksteengotiek.

Stilstaan of eten kan ik amper van de vele vliegen die zich meteen moeien.

De Garmin goed bestuderen lokt een hoop vliegen. Stoppen om te plassen: een zwerm vliegen.

Eten idem. Overal vliegen, alsof Vorpommeren bezaaid ligt met lijken en krengen.

Littekens van 50 jaar socialisme.

Hoe lang kunnen littekens van vijftig jaar socialisme en 15 jaar nazisme kelloid vormen? Alleen in de grotere steden lijkt me een nieuwe toekomst te leven, niet alleen van dromen. De weg naar Greifswald is smal en heel druk en dus gevaarlijk zonder belendende fietspaden. De passerende auto's proberen wel plaats te maken. De JH is flink gemoderniseerd, vriendelijk onthaal. Een hoop meisjes op schoolweekend. Er is geen lift maar ik mag op de 1ste verdieping slapen ipv op de derde, dus minder gesleur met mijn kar. Snel gedoucht en naar de stad voor het magnifieke architectonisch moderne museum met een prachtige tentoonstelling: 'Zwei Männer ein Meer, Pechstein & Schmidt-Rottluff an der Ostsee.'

<https://www.pommersches-landesmuseum.de/aktuelles/sonderausstellung.html> <https://www.pommersches-landesmuseum.de/das-museum/architektur.html>

www.pommersches-landesmuseum.de/das-museum/architektur.html

De stad zelf is ook overgegeven aan de Russen, dus redelijk de oorlog doorgelopen. Het is een oude universiteitsstad, mooie huizen, meestal opknop. Een hele straat vol plattenbau, maar dan wel in vrolijke vlakkeb geschilderd, du wat minder triest. Feest aan de haven, en een Humboldt klöße gegeten bij Humboldt Im Logenhaus, aangenaam buiten, redelijk van bier en prijzen. De Kartoffelklöße is een grote aardappel in de pel gestoomd waarover een kaassaus, kippenvlees, sla en kruiden. Matig tot redelijk origineel, voor de honger. Op naar het JH bed, hopelijk alleen.

Hansestadt Greifswald Prenzlau

Zaterdag 13 juni 2015 125 km

In de Universitäts- und Hansestadt Greifswald hebben ze een originele techniek ontwikkeld om fietsen te bergen. Zoals in de middeleeuwen hebben alle studentenlogementen lange stevige metalen baren langs de gevel waaraan de stalen rossen worden vastgelegd. De muren blijven vrij en de vaak gammele fietsen liggen ordentelijk vast. Ik was gisteren te moe en te laat om ook nog Caspar David Friedrich te doen, en zou daar ook niet veel aan gehad hebben, gezien eerder een verhaal over familie en herkomst:

In der Langen Straße 57 befand sich das Geburtshaus des wohl berühmtesten Sohns der Universitäts- und Hansestadt Greifswald Caspar David Friedrich. Der Vater des Künstlers betrieb im Hinterhaus eine Seifensiederei und Lichtgießerei. Im 19. Jahrhundert brannte das Gebäude ab. Nur das Werkstattgebäude blieb als Keller und Erdgeschoss mit den originalen Siedekesseln erhalten. Zu Beginn der 90er Jahre des 20. Jahrhunderts wurde das inzwischen stark zerfallene Gebäude mit Mitteln der Bundesregierung als Galerie und Atelierhaus unter dem Namen Friedrich'sche Seifensiederei wiederhergestellt. Schließlich eröffnete 2005 die Caspar-David-Friedrich-Gesellschaft im Erd- und Kellergeschoss einen Erinnerungsort an das Leben und Wirken des bedeutenden deutschen Malers der Romantik. Die museale Vorstellung des Zentrums betonte besonders den Werkstattcharakter: Das Erdgeschoss vermittelte Einsichten in Leben und Wirken Caspar David Friedrichs, das Untergeschoss zeigte die ursprüngliche Nutzung als Seifensiederei und Kerzengießerei. 2010 konnte die Universitäts- und Hansestadt Greifswald das Vorderhaus der Langen Straße 57 erwerben und im Rahmen des Zukunftsinvestitionsprogramms für den Bereich des Städtebaus mit eigenen und mit Mitteln des Bundes und Landes sanieren. Seit der Wiedereröffnung am 28./29. Mai 2011 freut sich die Universitäts- und Hansestadt Greifswald gemeinsam mit der Caspar-David-Friedrich-Gesellschaft, ihren Bürgerinnen und Bürgern und besonders ihren Gästen die neuen Räumlichkeiten in der Langen Straße 57 präsentieren zu können. Im Zusammenhang mit der schon bestehenden Ausstellung in der Friedrichschen Seifensiederei ist nun das gesamte Gebäudeensemble der Öffentlichkeit als Ausstellungs-, Dokumentations- und Forschungsstätte zu Leben und Werk Friedrichs zugänglich.

Bij het uitrijden der stad passeer ik een oude man op weg naar zijn naar volkstuinje. Hij wil wel praten, de meeste jongeren doen of ze me niet verstaan en de ouderen kijken weg. Met moeite een gemompel op mijn groet.

Zijn vrouw is allergisch voor alle fruit:

-Niet te geloven en vroeger lustte ze alles. Tegenwoordig is hier trouwens iedereen allergisch. Je bent abnormaal als je geen allergie hebt. Nu probeer ik een ander anti allergische soort himbeeren. De vroegere vond ze erg lekker, maar deze zijn speciaal tegen allergieën. Spijtig van al zijn groenten - prei, ui, selder, look, sla, radijzen - en van de

peren appels en aardbeien. Die vind ik het lekkerst, maar die mag ze niet hebben van de dokter! Dan eet ik ze allemaal maar zelf op in mijn kabinetje bij mijn tuin”.

- Vrouwen en allergieën, manmanman.

Net buiten Greifswald zijn de flikken een snelheidsmeter aan het opstellen voor het razende zaterdagochtendverkeer. Het wordt een gunstige dag voor hen.

Bomen.

De bomen hier langs de weg zijn vaak lindes, maar ook kastanjes, beuken en eiken en alles door mekaar. Soms een strook robinia pseudo acacia in volle bloei op een bed van gevallen witte bloemblaadjes. De bosstroken zijn vaak mooi en vooral koeler dan de asfaltlaag. Vaak staan er mooie oude bomen aan de zuidkant van de wegen of aan beide zijden. Zuid helpt vandaag niet veel tegen de ochtendzon bij oostwaarts rijden. Onderwijl keert de wind nu van oost naar zuid oost!

Het enthousiast wieden van de enorme windmolenparken kan niet op. De grote oude bomen staan vaak vlak tegen het asfalt. Dus vroeger smallere wegen in de DDR. Nu zijn ze afgeschermd met metalen stootbanden tegen autocontact. Er staan nogal veel kruisen onderweg, niet van oorlogs- maar van verkeersslachtoffer. Nog echt in Vorpommeren kruis ik een oude man met hooikar op vier autowielen getrokken door twee paarden. Wat verder een jongere man op eenzelfde kar met twee trekpaarden in draf die een dozijn rammelende melkkitten vervoert van het type vóór dat van de melkerij van Gierle begin jaren zestig. Per Garmin gps follietje rijd ik door een mooi parkje recht een mooi aangelegd ziekenhuis binnen voor hart en suikerzieken. <http://www.klinikum-karlsburg.de>

Ik probeer de rijksbaan 109 aan te houden naar Anklam. Het is wat korter en dus minder batterijgebruik bij voortdurend tegen wind in rijden. Doch gevaarlijk, meestal geen fietspad of onberijdbaar. Erg druk razend rijdend verkeer, gelukkig weinig vrachtwagens.

Zwart-Wit-Rood

In Anklam hangen aan particuliere huizen, van het verkrotte type, veel vlaggen van de Noordduitse bond (zwart en wit van Pruisen en wit en rood van de Hansesteden =) zwart wit rood, wat later de eerste vlag van het derde rijk was! De entree per fiets Garmin gps in Anklam loopt over een weg die bestraat is met kasseien van vóór WO1. Er staat een molen uit de XVIII de eeuw. De Schwedenmühle heet zo omdat dit anderhalve eeuw lang de grens was met Zweden. De hele huizen- nu ja barakkenrij, schuilt achter oude lindebomen. Veel van de woningen staan leeg en het geheel lijkt zeer verlaten, maar hier en daar schuifelen hoogbejaarden in en om de tuintjes. Soms zijn dergelijke huizen afgebroken en ligt het puin met ramen en deuren, dak en primitief sanitair porselein gewoon op een hoop tussen de nog gespaarde burens. Er zijn ook veel garageboxen uit betonstenen met allemaal dezelfde houten poorten. De oude DDR burgers koesterden hun autootjes zeer. Anklam werd nadat het voor 85% in puin was gelegd door de Amerikanen na de bezetting door de Russen verder met de grond gelijk gemaakt door de nazi Luftwaffe. Naar verluidt waren de resterende inwoners heel blij met de plattenbau in de jaren vijftig. Intussen is er weer een grote emigratie van geschoolde jongeren wegens geen werk. Ook hier krimpt de bevolking fors. Het is vandaag zo heet en de zon brandt zo onbarmhartig dat ik me reeds twee keer heb aan de Nivea 50 heb begeven.

Op de middag een appel gegeten. Ik vind nergens fris water. De rijksweg 109 is een halve expressweg. Soms stelt de Garmin trajecten voor die voor fietspad moeten doorgaan, meestal zijn

het onbarmhartige stroken kasseien of van die grote betonplaten die verschoven en gekanteld zijn. Met de eerste batterij haal ik 53 km tegen een constante wind in. Ik ben erg moe en duizelig. Aan een tankstation vind ik fris water, koud spuitwater en een latte macchiato. En nog goed ook, in het midden van nergens. De wind blijft mij altijd voorafgaan. Het lijkt wel behekst. Eerste week noord, dan noordoost, oost en nu pal zuid! Wanneer ik een batterijwissel doe sta ik vlakbij zo'n molengevaarte. Ik merkte het pas wanneer ik het monotone zovende geluid nergens kon thuisbrengen. Het speelde zich hoog boven mijn hoofd af. Na het vroege doelgerichte ochtendverkeer worden de bezoekende oudjes rond de middag gelardeerd door groepjes motorrijders in vol ornaat. Ze doen het voor het geluid van de motoren lijkt me soms. Een enkel duo racet tegen elkaar aan zeker 250 km per uur over de Pommerse wegen. Er is nu wel veel meer toeristisch verkeer van fietsers en van mensen met fietsen op hun auto.

Jatznick

Dat het stadje Jatznick in 2004 maar liefst 650 jaar oud was, wordt de passant na 11 jaar nog steeds kond gedaan. Ik passer de oeroude "Molkerei genossenschaft"! Maar er is niets meer, en zelfs de letters van het fiere bord zijn verschrompeld. Ieder dorp of gehucht in Pommeren en Vorpommeren heeft in het midden een grote poel met eenden, kikkers en vermoedelijk karpers! Ik probeer de moed erin te houden met muziek op mijn iPhone. In Travemunde had ik veel aan het huilende orgel bij de Toccata en Fuga in D van Bach. Nadien Philippe Herreweghe met Mozarts Requiem in D minor Ik heb nogal wat muziek ingeladen, maar alleen de treurmuziek lijkt effectief opgenomen in de iPhone. Daardoor nogal zeer passende muziek voor de gruwelen die hier werden aangericht.

Voor de strakke zuiderwind doe ik het met Herreweghes Mozart Wind Serenades. Een dorp voorbij Jatznick, Sandförde mit Wilhelmsthal, viert vandaag zijn 250jarig bestaan. Enfin vieren. Er hangen wat blauwwitte wimpels aan sommige huizen. Elders dan weer andere kleuren, met hier en daar een geprint blad in een plastic klasseerkafje tegen het hek waarop het beroep in het krabcementen huis en de datum waarop het er begonnen was. Meestal NA 1990! Er rijdt wat volk op de fiets reeds flink in de wind met één hand de literse bierfles paraat om te sabbelen onderweg.

250 jaar oud! Hoe hebben ze het in hemelsnaam kunnen volhouden in zo'n negorij.
Manmanman wat een helse trip. 't Is nu halfdrie en loeiheet.

Pasewalk - Halen

Ik ben net door Pasewalk dichtbij de grens van Mecklenburg met Brandenburg. Pasewalk is blijkbaar verzusterd met Halen in België. Effectief wegens de slag der Zilveren Helmen, waarbij de stormcharge van de keizerlijk kurassiers uit Pasewalk bij Halen in een bloedbad uitdraaide tegenover de mitrailleurs en kanonnen van het Belgische leger.

http://nl.m.wikipedia.org/wiki/Slag_der_Zilveren_Helmen <http://pasewalk.de/de/rathaus-buergerservice/staedtepartnerschaften/>

Nog 26 km naar Prenzlau, ik tel ze echt af. Deze keer met Mozarts Windserenades maar de lol is er wel af. Ik kan gelukkig schuilen tegen de zon in een park waar ook een begraafplaats voor de gevallen kurassiers-helden van WO1. Het is er een stuk koeler. Ik eet de biltong van eland en houd nog net genoeg over voor een volgende keer, met hazelnoten en gedroogde abrikozen. Het potje groentenzult blijkt wegens klikdeksel in één keer opgegeten te moeten worden. Dat zal voor een andere keer zijn.

De streek hiernaartoe is vooral akkerland met graan. Enorme akkers met veel klaprozen en korenbloemen. De dorpen zijn zo arm dat kerken zelfs met krabcement zijn gepleisterd! Het doel van dat pleisteren is me nu stilaan duidelijk. Die metsers hier waren dermate onbekwaam in het vak dat hun metselwerk hilarisch oogt. De stenen zijn er zelfs niet eens waterpas ingegoooid. Laat staan dat ze in een vlak staan. De krabcement moet dat allemaal bedekken.

In Albanië was dat destijds ook een vast nummer. Maar daar hadden ze in 1975 nog geen cement genoeg om de muren te besmeren.

Socialisme en vakkennis. Het is toch een moeilijke combinatie.

Of was het communisme? Van ieder naar vermogen, voor ieder naar behoefte. Het leven is hard voor gelovigen.

Ik rij zonder water Göritz langs, de naam alleen al. Er is een honingverkoopstandje maar de imker ontbreekt en in het belendende huis is er ook niemand thuis. Aan de overkant van de weg een raar zacht ratelendgeluid uit een tuin, een fonteintje? Nergens is in dit toch wel hete en droge land drinkwater op het openbaar domein te vinden. In Italië en zuiderse landen is er altijd een waterpunt, bron of drinkfontein.

Het blijken twee elektrische treintjes die een ingewikkeld parcours in de tuin voor een huis afleggen. Ik loop de tuin in en doe een oude man van mijn leeftijd schrikken die ligt te slapen in een hangstoel. Hij dacht dat ik de kinderen bracht die terugkwamen van het dorpsfeest in Görlitz. Maar ik mag water hebben van de tuinslang, wel eerst het warme water in de bloembakken laten lopen en dan als het lekker fris is in de drinkbus die ik in een teug leegmaak en weer vul. Hij vindt dat ik veel dorst heb. Ik ook want het is heel heet. 32 C volgens hem!

Buiten enkele koppels en een hele familie vakantie fietsers niemand nog tegengekomen tot Prenzlau, waar uiteraard weer gruwelijke kasseistroken en een soort tuinwijk naar de JH in een soort voorstadje.

Een duidelijk Poolse receptionist. Mooie grote kamer, met grote badkamer. Meer iets voor gehandicapten in een rolstoel. Geen eten, enkel ontbijt maar de stad is dichtbij en daar is overal billige Imbiss tot zelfs een goeie Griek Am Bahnhof waar hijzelf altijd gaat, aldus mijn behulpzame receptionist. 125 km in de benen, het

wordt nu donker met een dreigend onweer en regen, maar volgens hem is dat hier in de zomer altijd zo en dan regent het niet hier maar in Szczecin.

Prenzlau

Toch blijkt er wat te vallen, net genoeg om het stof te petsen en een nog zwoelere hitte te stomen. De stad Prenzlau is een bezoekje waard. Een ongelooflijk mooie toeristisch informatiecentrum aan een prachtig centrumplein dat speelt met niveau's, glas, licht en trappen met fonteintjes tegen de enorme kerk aan. Daar maken twee meisjes elkaar druipnat. Een oude en een jonge vent zitten tegenover elkaar te drinken, mechanisch. Luther staat in een enorme bronzen versie met de bijbel als wapen te verkondigen 'Ein feste Burg ist unser Gott', naast de in de jaren zeventig van de vorige eeuw heropgebouwde geweldige torencomplexen van de Mariakirche.

[http://de.m.wikipedia.org/wiki/Marienkirche_\(Prenzlau\)](http://de.m.wikipedia.org/wiki/Marienkirche_(Prenzlau))

De stad blijkt op het einde van WOII voor 85% platgebombardeed. Bijna overal zijn het nieuwe wijken uit de DDR tijd. Plattenbau, maar door de woningverenigingen op veel plaatsen prachtig beschilderd met idyllische wijktafereeltjes over hoe het leven zou kunnen zijn, met oud en jong, poezen, vissen, honden en moeders die poetsen en vaders die werken.

Rond het overigens indrukwekkend mooie meer, de Uckersee ligt een mooi wandel-fietstraject langs enkele mooie villa's die de Rus overleefd hebben. <https://de.wikipedia.org/wiki/Unteruckersee>

Er is ook een Diesterweg school zoals vroeger voor de Antwerpse behoeftige kinderen uit het stadsonderwijs.

https://en.m.wikipedia.org/wiki/Adolph_Diesterweg <http://www.liberaalarchief.be/iconografie-diesterweg.html>

In heel Prenzlau is er geen enkele fatsoenlijke eetgelegenheid open. Alles Imbiss, gesloten of feestelijkheden. Ook de JH heeft een zilveren bruiloft met alle gasten in avondkleding! De aspergebelovende zaak hierover is wel open maar alleen voor de gasten van het feest. De bazin wil me wel eten serveren in een gastenkamer, maar dan moet ik nog een uurtje wachten wegens teveel werk. En het orkestje is zich reeds aan het installeren. Dus moet iedereen nog extra drank. Hier wordt ook op feestelijkheden in intieme kring behoorlijk gedronken.

Ook in Prenzlau blijkt een ernstige emigratie van geschoolde jongeren. Net zoals in Anklam. Er zou nu toch een echte Oder Neisse Rad route zijn, maar de toeristische dienst is dicht en die van Schwedt is morgen op zondag sowieso gesloten. Ik ga hem proberen te rijden tot Görlitz, al vrees ik dat het allemaal wat overroepen is, vier dagen tussen vogels, insecten en riet. Dan zou ik van Görlitz de trein naar Dresden kunnen nemen, dan Leipzig en Weimar, de fiets van Weimar naar Eisenach en dan weer een fietsbus naar Keulen waarna met de fiets huiswaarts. Anders ben ik minstens nog 10 dagen langer aan het peddelen. Ik heb intussen dik 1230 km in de benen en tot nu toe waren de Hanzesteden zeer de moeite waard. Ik vrees wat voor de natuur verder. Foto's vind de liefhebber op Flickr. <https://www.flickr.com/photos/59276281@N00/shares/E61kR0>

